«La teologia necessita la ciència per

Pere Lluís Font, teòleg i filòsof

Carme Munté

Pere Lluís Font (Pujalt, 1934) és teòleg i filòsof. Fruit de la seva voluntat de fer compatibles totes dues disciplines, s'ha acabat especialitzant en filosofia de la religió. «Una disciplina filosòfica relativament jove i pràcticament sense tradició acadèmica a casa nostra, que fa un tractament no religiós de la religió», aclareix. Hem parlat amb Pere Lluís Font del seu darrer llibre: *Filosofia de la religió. Sis assaigs i una nota* (Fragmenta Editorial).

Fer compatible la filosofia i la religió. Ha estat una feina àrdua?

Fer compatible filosofia i religió no sempre és fàcil, perquè les relacions al llarg de la història han estat des d'idíl·liques fins a conflictives, passant per tota la gamma de posicions intermèdies. Ara bé, la filosofia de la religió no busca harmonitzar una filosofia amb una religió; no té per objecte ni defensar ni atacar la religió, sinó entendre-la. La filosofia de la religió és una disciplina relativament nova, que data de finals del segle XVIII, sense gaire tradició a casa nostra. En canvi, als països germànics i anglosaxons té més tradició, perquè va començar més aviat. La religió és un fet cultural molt important; no hi ha cap raó per excloure-la de l'estudi. És un fet cultural comparable amb altres com la ciència, l'art, la literatura o la política.

Per què als països llatins se l'exclou?

La relació entre el cristianisme i la modernitat s'ha gestionat de manera diferent segons els països. Als llatins hi ha hagut més tendència a una relació de tipus conflictiu, que va tenir com a resultat la supressió de les facultats de teologia de les universitats, cosa que no va passar als països nòrdics. D'alguna manera, s'hauria de recuperar l'interès per la religió de fora estant. Precisament, una de les coses a què m'agradaria que contribuís aquest llibre és a reintroduir en certa manera el tema de l'estudi de la religió a les universitats amb una certa naturalitat. Als països llatins, la teologia difícilment la podrem tenir fora de les facultats de teologia, que són eclesiàstiques. Però no veig cap raó perquè les ciències de la religió i la filosofia de la religió no estiguin a la universitat pública, ja que no pressuposen que es faci un treball de tipus confessional ni amb una finalitat religiosa, sinó que tenen una finalitat simplement intel·lectual. Per entendre què passa al món és molt important saber quin paper hi fan les religions.

Forma part d'una petita minoria que fa aquesta reivindicació?

He estat el primer que ha explicat filosofia de la religió com a assignatura en una universitat pública a Catalunya. (I actualment no sé si hi ha cap universitat pública a Catalunya que tingui vigent aquesta assignatura.) Per tant, vol dir que és una temàtica que li costa d'obrir-se camí amb una certa naturalitat. De totes maneres, com que a Catalunya i a Espanya ja han passat molts anys després de la dictadura franquista, que va produir un enfarfec religiós en molta gent, ara estem en més bones condicions per poder abordar de manera desapassionada aquest tipus de temes. Jo confio que estem en més bones condicions.

Diu vostè que sempre es fa filosofia des d'algun lloc.

Certament. No deixo de ser cristià pel fet de fer filosofia. Això condiciona, poc o molt, la meva manera de fer filosofia. Ara bé, també depèn de l'honestedat intel·lectual de cadascú i de la consciència que tingui de com les pròpies creences i conviccions condicionen l'activitat intel·lectual.

Pere Lluís Font, a la seu de la Fundació Joan Maragall, fullejant un llibre.

Religió i modernitat

Quines conseqüències té per a l'Església catòlica la presència d'altres religions?

És un fet innegable que l'Església catòlica ha perdut el monopoli de l'educació religiosa. Abans ja havia perdut bona part del prestigi per educar les consciències tant individualment com col·lectivament. Per evitar prejudicis i relacions conflictives el primer que s'ha de fer és fomentar el coneixement de l'altre, i també el respecte i la bona convivència.

Vostè diu que el cristianisme ha de fer tot el possible per aclimatar-se a les exigències crítiques de la modernitat. El cristianisme ho té més fàcil que les altres grans religions com són el judaisme o l'islam?

El cristianisme s'ha anat acostumant a exposar-se a la mirada de la raó, cosa que les altres religions tenen més endarrerida. Però tard o d'hora, totes les religions hauran de passar per aquest adreçador. Hi ha aspectes crítics de la cultura occidental que fan taca d'oli i que aniran penetrant en els altres universos culturals.

Tot el cristianisme ha fet el mateix camí? O bé també cal distingir entre confessions?

El catolicisme ha anat una mica endarrerit en relació amb el protestantisme, mentre que les esglésies ortodoxes van endarrerides en relació amb el catolicisme. Ara bé, en matèria de lectura crítica de la Bíblia, el catolicisme i el protestantisme, actualment, estan a peu pla. Els biblistes catòlics treballen pràcticament amb els mateixos mètodes que els protestants. En canvi, costa més de trobar biblistes que treballin en aquest nivell al camp ortodox. Hi ha uns mètodes de lectura, d'interpretació, d'exegesi, d'hermenèutica de la Bíblia que seria desitjable que es poguessin estendre als llibres sagrats de les altres religions.

I l'Alcorà? Necessita una revisió crítica?

El dia que hi hagi dues dotzenes d'universitats en països musulmans on s'estudiï l'Alcorà com s'estudia la Bíblia a les universitats del món occidental, si no s'han acabat els problemes amb l'islam, sí que s'hauran rebaixat moltíssim.

CERTIFICATS MÈDICS
CARNET DE CONDUIR
NÀUTICA I ARMES
CENTRE MÈDIC PLAÇA MOLINA
DR. RAFAEL SOLANAS ANGLADA
• COTXE, MOTO I CICLOMOTOR
• PSICOTÈCNICS
• LLICÈNCIA D'ARMES
• LABORALS I ESCOLARS
• NÀUTICA
INFORMEU-VOS-EN:
Tel. 932 188 826
Mòbil: 639 474 741
c/ Balmes, 281, entrl. 2n
08006 Barcelona
LABORABLES
De 10 a 13 h i de 16 a 20 h
Les persones que es presentin amb un exemplar de *Catalunya Cristiana* tindran un descompte de 10 euros
www.centromedicoplazamolina.es

no dir ingenuïtats»

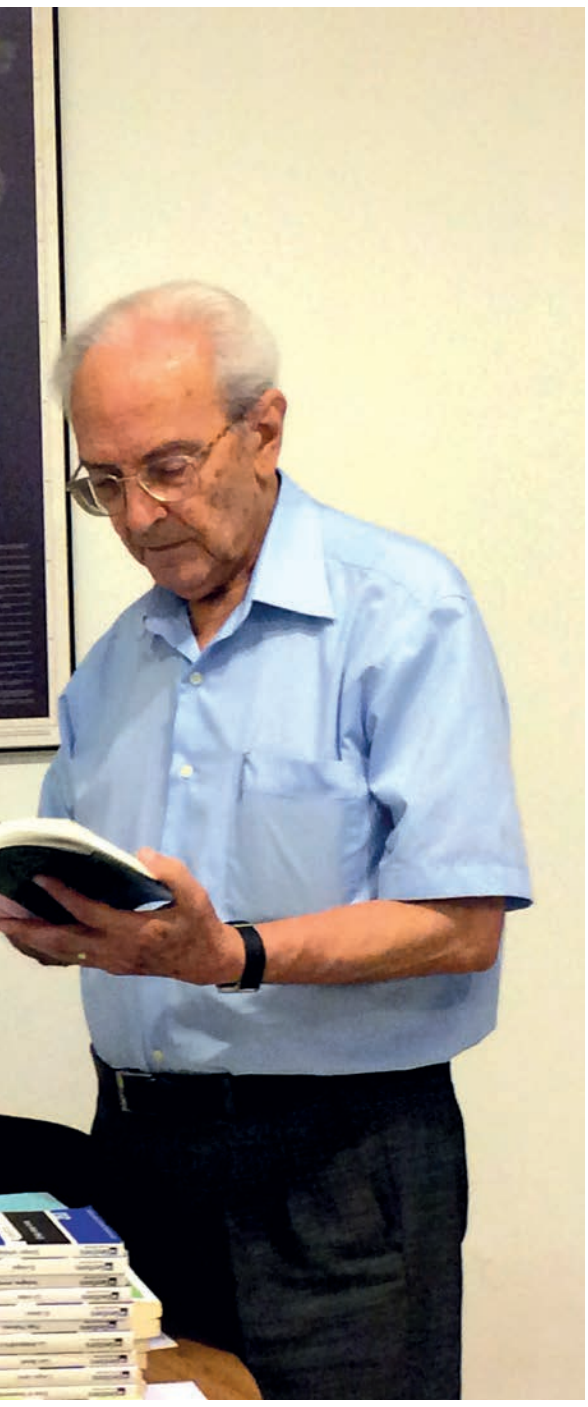

La relació entre el cristianisme i la modernitat s'ha gestionat de manera diferent segons els països

No veig cap raó perquè les ciències de la religió i la filosofia de la religió no estiguin a la universitat pública

El cristianisme s'ha anat acostumant a exposar-se a la mirada de la raó, cosa que les altres religions tenen més endarrerida

La teologia ha de fer el seu discurs sobre els diferents aspectes de la fe de manera que no negui cap dels resultats sòlidament acceptats per la ciència

Si es vol salvar la moralitat, només ens surten els comptes dintre de la visió del món monoteista

La religió, si no és viscuda, no és res, però alhora ha de tenir la possibilitat de ser pensada i assumida intel·lectualment

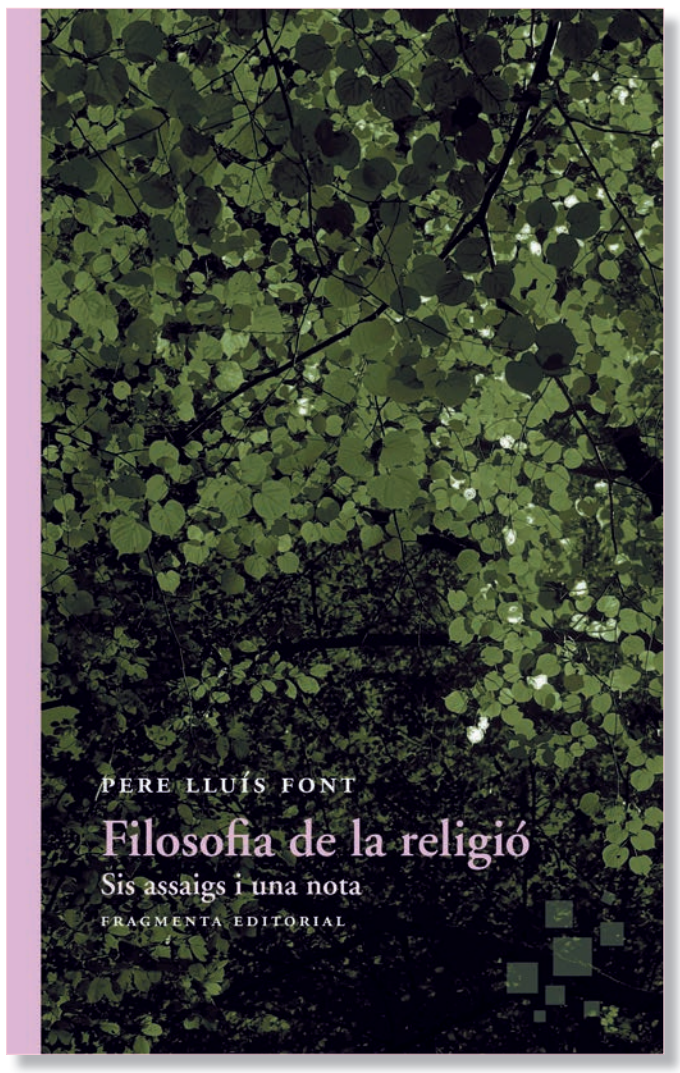

«Filosofia de la religió. ***Sis assaigs i una nota***» (Fragmenta Editorial).

Religió i ciència

Vostè dedica el tercer capítol del llibre a «Ciència i fe». Per què diu que la teologia necessita molt més la ciència que no pas a l'inrevés?

La ciència, de fet, no necessita la teologia. En canvi la teologia necessita tenir informació científica, sobretot per no dir ingenuïtats ni coses que entrin en contradicció amb els resultats de la ciència que han estat validats. Ara bé, tant per un cantó com per l'altre és important adonar-se que són dos tipus de llenguatge totalment diferents. La ciència no pot contestar preguntes religioses, ni la religió pot contestar preguntes científiques.

A què es refereix quan parla d'«ingenuïtats»?

La teologia ha de fer el seu discurs sobre els diferents aspectes de la fe de manera que no negui cap dels resultats sòlidament acceptats per la ciència. Si no, no serà creïble. Per exemple, el pecat original, tal com s'entenia tradicionalment, era difícilment compatible amb la biologia actual. Llegim a la Bíblia que Déu va crear l'home, el va posar al paradís, però va pecar i d'aquí venen les misèries de la humanitat. La ciència, però, ens diu que l'home ve del regne animal. Els teòlegs no ho poden ignorar.

I si es descobreixen nous mons, galàxies o universos?

Suposant que hi hagués altres mons o universos, a la teologia se li plantejaria un problema. La teologia haurà de dir que també els ha creat Déu, perquè d'Absolut, només n'hi pot haver un. Ara bé, la cristologia ha estat pensada de manera molt geocèntrica. Jesús ha vingut a redimir la humanitat. Aleshores, què passa si hi ha altres universos o altres mons habitats dins del nostre univers? Per tant, la teologia té feina per matisar o corregir si cal el geocentrisme de la cristologia tradicional. De la mateixa manera que els teòlegs han hagut d'integrar l'evolució en el tractat de la creació, si es descobrissin altres mons habitats, els haurien d'integrar dins de la seva visió cristològica. La ciència no ens pot dir què hem de creure, però sí que a vegades ens pot dir què ja no podem creure.

Vostè dedica un capítol del llibre a la raonabilitat dels enunciats religiosos. Creure en Déu és raonable?

La raonabilitat és un concepte que omple tot el ventall que va des de l'estricta racionalitat fins a la irracionalitat. No es pot demanar ni a la religió ni a la política ni a l'estètica una estricta racionalitat, alhora que s'ha d'evitar la irracionalitat. Dit això, podem defensar que les grans afirmacions del cristianisme són raonables. Ja sant Anselm va dir que la teologia és la fe que cerca intel·ligència. Per tant, hem de saber què creiem, quin sentit té allò que creiem i també què no creiem. Creure en Déu és una actitud raonable, però els ateus també tenen els seus arguments. Ja ho reconeixia sant Tomàs.

Com ens decantem cap un costat o altre?

Cadascú ho fa com pot. Som el que som perquè hem estat educats d'una determinada manera, que després assumim o no personalment. Des del punt de vista estrictament teòric, les diverses visions del món (el monoteisme, el panteisme i l'ateisme) tenen raons que gairebé serien equiparables. Ara bé, des del punt de vista pràctic, de la conducta, de l'orientació moral, tots els arguments van a favor del monoteisme. Si no, com ens podem prendre seriosament la moralitat, és a dir, el fet que hi hagi obligacions incondicionals? Per tant, si es vol salvar la moralitat, és a dir, el fet que hi ha obligacions incondicionals, només ens surten els comptes dintre de la visió del món monoteista.

La raonabilitat, però, ha de deixar pas a l'experiència, a la vivència.

El cristianisme no és fonamentalment una religió de l'experiència, sinó de la paraula. Sant Pau diu que la fe arriba a través de l'oïda, la paraula, la predicació. Sant Joan diu que al principi hi havia la Paraula. Ara bé, si la Paraula no produeix una experiència interior, és eixorca. Alhora, una experiència relgiosa que no sigui interpretada d'una determinda manera, és una pura vivència interior que no orienta. El filòsof francès Paul Ricoeur diu que l'experiència es compon de vivència i interpretació. La religió, si no és viscuda, no és res, però alhora ha de tenir la possibilitat de ser pensada i assumida intel·lectualment.